

Ersättning för personskada i England

av **Jan Boman**, Trafikskadenämnden

Det följande är ett försök att skissera hur ersättning för personskada kan lämnas av ett försäkringsbolag i England. Redogörelsen avser ersättning från trafikförsäkringen för skada till följd av trafik. Jag redovisar även en del egna reflexioner och iakttagelser som jag gjort vid studiet av ersättningsfrågorna mm.

Ett skadeärende inleds med att ett krav på försäkringsbolaget framställs från den skadelidandes ombud. Bolaget begär sedan att den bevisning som åberopas läggs fram, inkluderande den medicinska utredningen. Om denna utredning är tillfyllest enligt bolagets uppfattning, kan ett ersättningserbjudande lämnas. Om utredningen inte utgör ett fullgott underlag för bolagets bedömning, konsulterar bolaget sin sakkunnigläkare. Om ett därpå följande ersättningserbjudande inte accepteras av den skadelidande återstår kanske endast domstolsprövning.

Hur många ärenden som blir föremål för domstolsprövning vet jag inte, men det lär inte vara så många. Det är dock ändå i domstolarna som rättsbildningen sker, vilket ju bara i liten utsträckning är fallet i Sverige. Jag fick intryck av att det i England finns möjligheter att relativt snabbt få ett domstolsutslag, vilket inte är fallet i Sverige. Detta gäller om frågan som skall prövas av domstolen enbart gäller frågan om skadeståndets storlek. Om ansvarsfrågan också skall prövas tar det hela längre

tid. I fall där skadeståndskravet uppgår till mellan 50 000 - 100 000 pund kan det ta ca fyra till fem år från det att skadan inträffade till dess domstolsprövning kan ske. I Sverige sker den huvudsakliga rättsbildningen på personskadeområdet i särskilda nämnder med helt andra handläggningstider än domstolarnas.

Inkomstförlust

Ersättning för inkomstförlust synes i England lämnas efter i stort sett samma principer som i Sverige. Man uppskattar med andra ord vad den skadelidande skulle ha tjänat som oskadad och sedan avräknas därifrån den faktiska, samordningsbara inkomsten. När det gäller avräkningsbara förmåner från staten synes bolagen sedan 1989 dock vara skyldiga att återbetala detta till staten.

Det sades att det vid inkomstförlustberäkningen många gånger till syvende och sist handlar om att titta i kristallkulan och försöka uppskatta den skadelidandes inkomster om skadan inte hänt. Det sades dock att problemet är att bolaget och den skadelidande ofta ser olika saker i kristallkulan, ett förhållande som ju får sägas förekomma även i Sverige.

En skillnad mellan svensk och engelsk praxis är att ersättning för inkomstförlust i England regelmässigt lämnas i form av ett engångsbelopp medan det i Sverige är vanligast att ersättningen betalas ut i form av en inkomstlivränta. Endast i sällsynta fall, där den skadelidande drabbats av mycket svåra skador, vars

STIPENDIATRESA TILL ENGLAND

konsekvenser är svåra att överblicka, kan det i England bli aktuellt med en livränta.

Lyte och men, sveda och värk samt kostnader och olägenheter i övrigt

I England görs ingen uppdelning mellan lyte och men, sveda och värk samt olägenheter i övrigt. Allt detta brukar benämnas ”generellt skadestånd” (general damages). Merkostnader hänförs till ersättningsposten ”speciellt skadestånd” (special damages).

Inte heller sker en uppdelning i akut- och invaliditetstid. Vid beräkningen av ersättning torde man dock ha uppdelningen i akuttid och invaliditetstid ”i huvudet”, men någon specificering sker inte.

Det generella skadeståndet utbetalas i form av ett engångsbelopp. I sällsynta fall förekommer det dock att ersättningen utbetalas i form av en livränta (se ovan under rubriken Inkomstförlust).

Merkostnader ersätts fullt ut. Kostnadsrisiker beaktas. Det anses vara upp till ombudet att göra beräkningen av merkostnaderna. Bolagen synes inte själva göra någon direkt utredning härvidlag, utan man tar helt enkelt ställning till de krav som framställs. Hembesök synes göras i fall då den skadelidande saknar ombud. Vid allvarigare skador försöker bolagen övertyga den skadelidande att anlita juridiskt ombud, vars arvode då kan betalas av försäkringsbolaget.

Försäkringsbolagen i England har tabeller av olika slag till hjälp vid beräkningen av skadeståndet. Det är dock i rättsfallen som man finner den egentliga grunden för ersättningens storlek.

Underhåll till efterlevande när trafikolyckan haft dödlig utgång

Inom engelsk försäkring är det möjligt för efterlevande att erhålla ersättning för förlust av underhåll. Begravningskostnader ersätts. I fall den avlidne efterlämnat sin make/maka

och barn synes beräkningen gå till på ungefär samma sätt som i Sverige. Jag vet dock inte vad som anses vara det normala underhållsbehovet. Barnen förefaller dock ersättas genom modern/fadern (den efterlevande).

Jämkning

Jämkning kan ske. Vid rattfylleri kan en kraftig reduktion bli fallet. Det synes vara möjligt för bolagen att jämka ersättningen med 100%, dvs till 0, i vissa sådana fall. Om den skadelidande vid olyckan kört bil utan att använda säkerhetsbälte, kan ersättningen jämkas med 15%.

Omprövningsrätt

Någon omprövningsrätt av skadeärenden där uppgörelse träffats föreligger inte. Bolagen synes ha en stark strävan att ”bli av” med sina skadeärenden en gång för alla.

Preskription

Vid personskada har den skadelidande tre år på sig att väcka talan mot bolaget, räknat från skadedagen. Därefter har käranden fyra månader på sig att agera. Försitts denna tid preskriberas den skadelidandes eventuella fordring mot bolaget (vid sakskada är preskriptionstiden sex år).

En trafikskadenämnd i England

Det förefaller som om man tycker att det vore intressant och möjligt att i England inrätta en motsvarighet till den svenska Trafikskadenämnden. Det sades dock att det skulle vara svårt att genomföra. Svårigheterna får bli att tillskrivas det förhållandet att ersättningssystemet i England är annorlunda utformat och mer kommersiellt inriktat än i Sverige. Två intervjuade sade dock att det var en god idé med en trafikskadenämnd.

Fristående skadereglerare

Ett intressant inslag på den engelska försäkringsmarknaden är förekomsten av fristående skadereglerare. Dessa är inte anställda på för-

STIPENDIATRESA TILL ENGLAND

säkringsbolag utan är helt fristående, dock med den kopplingen till försäkringsbolaget, att detta bekostar skadereglerarens arbete.

Det torde finnas en rad fördelar med ett system med fristående skadereglerare; Den skadelidande torde ha lättare att få förtroende för en utomstående skadereglerare än för en försäkringsbolagsanställd, som ju är "part i målet". Detta torde bidra till att det blir lättare att träffa uppgörelser och utomrättsliga avslut i skadeärenden ligger ju ofta i bägge parter intresse med hänsyn till bl a rättegångskostnadsfrågan. Vidare torde inte ett visst bolags egen praxis dominera uppgörelsens innehåll utan ärendets utgång torde i stor utsträckning bero på den fristående skadereglerarens egen uppfattning om hur ärendet bör regleras (jfr Trafikskadenämndens uppgift i Sverige).

Skillnaden mellan att den skadelidande företräds av ett juridiskt ombud, med ingående kunskaper i ämnet, och att en fristående skadereglerare anlitas framstår som hårfin, men skillnaden är ändå ganska stor eftersom

det juridiska ombudet företräder den skadelidande gentemot försäkringsbolaget, vilket inte är fallet med den fristående skaderegleraren.

Ersättningsnivåer mm

Vid allvarigare skador torde skadestånden för liknande skador i olika skadefall inte skilja sig mycket från varandra. Vid mindre allvarliga skador — som inte blir föremål för domstolsprövning — torde skillnaderna bli större.

Nedan följer några exempel på ersättningsnivåer för olika typer av skador. Ersättningen utgör generellt skadestånd (se ovan). Beloppen är angivna i 1992 års värde och avser engelska pund.* (Källa: Guidelines for the assessment of general damages in personal injury cases, utgiven av The Judicial Studies Board.)

Jag vill här framföra ett tack till M S Botell, Jenny Newton och Steven Potter vid Sun Alliance International i Watford.

Tetraplegi	100 000 - 115 000 £
Paraplegi	75 000 - 85 000 £
Mycket allvarlig hjärnskada	100 000 - 115 000 £
Lätt hjärnskada	5 000 - 15 000 £
Lätt skallskada (ej hjärnskada)	1 000 - 4 000 £
Epilepsi	40 000 - 50 000 £
Allvarlig psykisk skada	20 000 - 35 000 £
Total blindhet och dövhet	115 000 £
Total blindhet	85 000 £
Blindhet på ett öga	17 500 - 20 000 £

* För att få 1995 års nivåer torde en uppräknig av beloppen med knappt fem procent vara lämpligt. Detta gäller inte de allvarigare skadorna. Beträffande dessa behöver någon uppräknig inte ske.